

19.Ders (20.Ocak.1988 tarihli ders notu)

Dersin amacı:

1. Vücut azalarının isimlerinin öğrenilmesi
2. Bazı fiillerin muzarilerinin öğrenilmesi
3. “Mümkün değil” yapısının kullanımının öğrenilmesi

KELİMELER:

Kol	Zirâğ	ذِرَاعٌ
Kollar	Ezruğ	أَذْرُعٌ
Kulak	Uzun	أُذُنٌ
Kulaklar	Âzân	أَذَانٌ
Göz	Ayn	عَيْنٌ
Gözler	Uyûn	عُيُونٌ
Bacak	Ricl	رِجْلٌ
Bacaklar	Ercul	أَرْجُلٌ
Ayak	Kadem	قَدَمٌ
Ayaklar	Akdâm	أَقْدَامٌ
El	Yed	يَدٌ
Eller (Bu kelimenin iki çoğul şekli vardır)	Eyd, eyâd	أَيْدٍ ؛ أَيَْادٍ

-sız, -siz (edat)	Bi dūni	بِدُونِ
-------------------	---------	---------

كُلُّ إِنْسَانٍ لَهُ ذِرَاعَانِ
Kullu insânin lehû zirââni
Her insanın iki kolu vardır.

كُلُّ إِنْسَانٍ لَهُ قَدَمَانِ
Kullu insânin lehû kademâni
Her insanın iki ayağı vardır.

أَنَا إِنْسَانٌ وَ لِي عَيْنَانِ
Ene insânun ve lî aynâni
Ben insanım. İki gözüm var.

هَتَانِ عَيْنَايَ
Hâtâni aynâye
Bunlar (bu ikisi) benim gözlerim.

Göz kelimesi dişildir, هَتَانِ ikil dişil kelimeler için işaret ismidir.

هَتَانِ أُذُنَايَ

Hâtâni uzunâye

Bunlar (bu ikisi) kulaklarım.

(Kulak kelimesi dişildir)

لِكُلِّ إِنْسَانٍ عَيْنَانِ

Li kulli insânin aynâni

Her insanın iki gözü vardır.

لِكُلِّ إِنْسَانٍ عَيْنَانِ وَأُذُنَانِ وَذِرَاعَانِ وَرِجْلَانِ وَيَدَانِ وَقَدَمَانِ

Li kulli insânin aynâni ve uzunâni ve zirââni ve riclâni ve yedâni ve kademâni

Her insanın (iki) gözü, kulağı, kolu, bacağı, eli ve ayağı vardır.

أَنَا إِنْسَانَةٌ كَذَلِكَ. وَلِي عَيْنَانِ وَأُذُنَانِ وَذِرَاعَانِ وَرِجْلَانِ وَيَدَانِ وَقَدَمَانِ

Ene insânetun kezâlike. Ve lî aynâni ve uzunâni ve zirââni ve riclâni ve yedâni ve kademâni

Ben de insanım. Benim de gözlerim, kulaklarım, kollarım, bacaklarım, ellerim ve ayaklarım var.

وَأَنْتَ إِنْسَانٌ كَذَلِكِ. وَ لَكَ عَيْنَانِ
Ve ente insânun kezâlike. Ve leke aynânî
Sen de insansın. Senin de gözlerin var.

Bazı fiiller:

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
سَمِعَ	اسْمَعْ	يَسْمَعُ	سَمِعَ
Sem'un	İsmağ	Yesmeu	Semia
Duymak	Duy	Duyuyor	Duydu

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
رُئِيَ	Bu fiilin emri yerine شَاهَدَ fiilinin emri kullanılır .	يَرَى	رَأَى
Ru'yetun		Yerâ	Raâ
Görmek		Görüyor	Gördü

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
دَفَعَ	ادْفَعْ	يَدْفَعُ	دَفَعَ
Def'un	İdfağ	Yedfeu	Defea
İtmek	İt	İtiyor	İtti

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
جَرَّ	جُرَّ أُجْرُ	يَجْرُ	جَرَّ
Cerrun	Curra veya Ucurur	Yecurru	Cerra
Çekmek	Çek	Çekiyor	Çekti

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
اِمْسَاكُ	اَمْسِكْ	يُمْسِكُ	اَمْسَكَ
İmsâkun	Emsik	Yumsiku	Emseke
Tutmak	Tut	Tutuyor	Tuttu

Tutmak fiili, ب harfi ile kullanılır.

Bir şey tuttu: اَمْسَكَ بِشَيْءٍ (Emseke bi şey'in)

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
جَرَى	اَجْرِ	يَجْرِي	جَرَى
Ceryun	İcri	Yecrî	Cerâ
Koşmak	Koş	Koşuyor	Koştı

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
مَشَى	اَمْشِ	يَمْشِي	مَشَى
Meşyun	İmşi	Yemşî	Meşâ
Yürüme	Yürü	Yürüyor	Yürüdü

“Yürüme, gitme” manasına kullanılıyorsa سَارَ (Sâra)

“Bacakla hareket edip, gitme” kastediliyorsa مَشَى (Meşâ) fiili kullanılır.

Mastar	Emir	Muzari (şimdiki z)	Mazi (geçmiş zaman)
قُدْرَةٌ	Kullanılmaz	يَقْدِرُ	قَدَرَ
Kudretun		Yakdiru	Kadera
Gücü yetmek		Gücü yetiyor	Gücü yetti

“ İki göz” anlamındaki عَيْنَان kelimesine, “benim” anlamı veren ي zamiri birleşirse, ikisi tamlama kabul edilir. Bu yüzden (عَيْنَان: aynani) kelimesinin sonundaki nun düşer.

عَيْنَايَ olur. Bu, kelimenin merfu (özne durumundaki) şeklidir.

(Benim iki gözüm)

Eğer başına harfi cer olan ب (bi: ile) gelirse, elif harfi, ye harfine dönüşür.

عَيْنَايَ (Ayneyye) olur. Zamir olan ye ile yan yana gelince de tek (y) olarak üstüne şedde konup yazılır.

(Bi ayneyye): iki gözümle

ي	ي	ب ع ي ن	بِعَيْنَايَ
Zamir olan ye	eliften dönüşen ye		

أَرَى بِعَيْنَايَ
Erâ bi ayneyye
Gözlerimle (iki gözümle) görürüm

مَاذَا أَفْعَلُ بِأُذُنَيَّ؟
Mâzâ ef'alu bi uzuneyye?
Kulaklarımla (iki kulağımla) ne yaparım?

أَسْمَعُ بِأُذُنِيَّ

Esmeu bi uzuneyye

Kulaklarımla duyarım

مَاذَا أَفْعَلُ بِيَدَيَّ ؟

Mâzâ ef'alu bi yedeyye?

Ellerimle ne yaparım?

أَنَا أُشَارُ (أُشِيرُ) بِيَدِي

Ene uşâru (uşîru) bi yedî

(Tek) Elimle işaret ederim

أُمْسِكُ بِيَدِي

Umsiku bi yedî

Elimle tutarım

وَأَدْفَعُ وَ أَجْرُ

Ve edfeu ve ecurru

İter ve çekerim

أَكْتُبُ بِيَدَيَّ كَذَلِكَ

Ektubu bi yedeyye kezâlike

Ellerimle yazarım da.

أَمْشِي وَ أَجْرِي بِرِجْلَيَّ وَ قَدَمَيَّ

Emşî ve ecrî bi ricleyye ve kademeyye

Ayak ve bacaklarımla koşar ve yürürüm.

جِئْتُ مَاشِيَةً

Ci'tu mâşiyeten

Yürüyerek geldim. (Bu cümleyi bir bayan söylüyor)

رَجُلٌ مَاشٍ

Raculun mâşin

Yürüyen adam

لَا أَرَى شَيْئًا بِدُونِ عَيْنَيَّ

Lâ erâ şey'en bi dûni ayneyye

Gözlerim olmadan bir şey göremem

لَا أَسْمَعُ صَوْتًا بِدُونِ أُذُنَيَّ.

Lâ esmeu savten bi dûni uzuneyye

Kulaklarım olmadan ses duyamam.

لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَذْهَبَ إِلَى أَيِّ مَكَانٍ بِدُونِ رِجْلَيَّ وَ قَدَمَيَّ

Lâ estatîu en ezhebe ilâ eyyi mekânin bi dûni ricleyye ve kademeyye

Ayaklarım ve bacaklarım olmadan herhangi bir yere gidemem.

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَذْهَبَ إِلَى أَيِّ مَكَانٍ بِدُونِ رِجْلَيَّ وَ قَدَمَيَّ

Leyse mumkinen en ezhebe ilâ eyyi mekânin bi dûni ricleyye ve kademeyye

Ayaklarım ve bacaklarım olmadan hiçbir yere gitmem mümkün değildir.

Birbirine benzeyen dört cümlelerin çevirilerine ve kelimelere dikkat edin:

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَسْمَعَ أَيَّ صَوْتٍ بِدُونِ أُذُنِي

Leyse mumkinen en esmağa **eyye savtin** bi dûni uzuneyye

Kulaklarım olmadan **herhangi bir şey** duymam mümkün değil

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَسْمَعَ صَوْتًا بِدُونِ أُذُنِي

Leyse mumkinen en esmağa **savten** bi dûni uzuneyye

Kulaklarım olmadan **(ses)** duymam mümkün değil

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَسْمَعَ شَيْئًا بِدُونِ أُذُنِي

Leyse mumkinen en esmağa **şey'en** bi dûni uzuneyye

Kulaklarım olmadan **hiçbir şeyi** duymam mümkün değil.

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَسْمَعَ صَوْتًا مَا بِدُونِ أُذُنِي

Leyse mumkinen en esmağa **savten mâ** bi dûni uzuneyye.

Kulaklarım olmadan **bir şey (herhangi bir ses)** duymam mümkün değil.

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَرَى شَيْئًا بِدُونِ عَيْنَيَّ

Leyse mumkinen en erâ şey'en bi dûni ayneyye

Gözlerim olmadan bir şey görmem mümkün değil.

Ses	Savt	صَوْتُ
Sesler	Asvât	أَصْوَاتُ

Bu derste geçen muzari (şimdiki zaman) fiillerin kişilere göre çekimleri:

Müzekker muhatab (Karşımızda bulunan tekil erkek:sen)

Gözlerinle görürsün	Terâ bi ayneyke	تَرَى بِعَيْنَيْكَ
Kulaklarınla duyarsın	Tesmeu bi uzuneyke	تَسْمَعُ بِأُذُنَيْكَ
Ellerinle tutarsın	Tumsiku bi yedeyke	تُمْسِكُ بِيَدَيْكَ
İtersin ve çekersin	Tedfeu ve tecurru	تَدْفَعُ وَتَجْرُ
Ellerinle yazarsın da.	Tektubu bi yedeyke kezâlike	تَكْتُبُ بِيَدَيْكَ كَذَلِكَ
Ayaklarınla ve bacaklarınla koşar ve yürürsün	Temşî ve tecrî bi kademeyke ve ricleyke	تَمْشِي وَتَجْرِي بِقَدَمَيْكَ وَ رِجْلَيْكَ

Müennes muhataba (Karşımızda bulunan tekil bayan:sen)

Gözlerinle görürsün	Teray ^{ne} bi ayneyki	تَرَيْنَ بِعَيْنَيْكَ
Kulaklarınla duyarsın	Tesme ^{îne} bi uzuneyki	تَسْمَعِينَ بِأُذُنَيْكَ
Ellerinle tutarsın	Tumsik ^{îne} bi yedeyki	تُمْسِكِينَ بِيَدَيْكَ
İtersin ve çekersin	Tedfe ^{îne} ve tecurr ^{îne}	تَدْفَعِينَ وَتَجْرِينَ
Ellerinle yazarsın da.	Tektub ^{îne} bi yedeyki kezâlike	تَكْتُبِينَ بِيَدَيْكَ كَذَلِكَ
Ayaklarınla ve bacaklarınla koşar ve yürürsün	Temş ^{îne} ve tecr ^{îne} bi kademeyki ve ricleyki	تَمْشِينَ وَتَجْرِينَ بِقَدَمَيْكَ وَرِجْلَيْكَ

Senin (bayan için kullanılır) Aitlik zamiri	Ki	كِ
--	-----------	-----------

Müzekker gaib (Yanımızda ve karşımızda bulunmayan tekil erkek: o)

Gözleriyle görür	Yerâ bi ayneyhi	يَرَى بِعَيْنَيْهِ
Kulaklarıyla duyar	Yesmeu bi uzuneyhi	يَسْمَعُ بِأُذُنَيْهِ
Elleriyle tutar	Yumsiku bi yedeyhi	يُمْسِكُ بِيَدَيْهِ
İter ve çeker	Yedfeu ve yecurru	يُدْفَعُ وَ يَجْرُ
Elleriyle yazar da.	Yektubu bi yedeyhi kezâlike	يَكْتُبُ بِيَدَيْهِ كَذَلِكَ
Ayaklarıyla ve bacaklarıyla koşar ve yürür	Yemşî ve yecrî bi kademeyhi ve ricleyhi	يَمْشِي وَ يَجْرِي بِقَدَمَيْهِ وَ رِجْلَيْهِ

Onun (erkek için kullanılır) Aitlik zamiri	Hu	هُ
(Hu) zamirinden önce sükun (◌ْ) veya esre (◌ِ) varsa hu sesi, (hi) ye döner.	Hi	هِ

Müennes gaibe (Yanımızda ve karşımızda bulunmayan tekil bayan: o)

Gözleriyle görür	Terâ bi ayneyhâ	تَرَى بِعَيْنَيْهَا
Kulaklarıyla duyar	Tesmeu bi uzuneyhâ	تَسْمَعُ بِأُذُنَيْهَا
Elleriyle tutar	Tumsiku bi yedeyhâ	تُمْسِكُ بِيَدَيْهَا
İter ve çeker	Tedfeu ve tecurru	تَدْفَعُ وَتَجْرُ
Elleriyle yazar da.	Tektubu bi yedeyhâ kezâlike	تَكْتُبُ بِيَدَيْهَا كَذَلِكَ
Ayaklarıyla ve bacaklarıyla koşar ve yürür	Temşî ve tecrî bi kademeyhâ ve ricleyhâ	تَمْشِي وَتَجْرِي بِقَدَمَيْهَا وَرِجْلَيْهَا

Onun (bayan için kullanılır) Aitlik zamiri	Hâ	هَا
---	-----------	------------

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ أَمْشِيَ أَوْ أَجْرِيَ أَوْ أَذْهَبَ إِلَى مَكَانٍ بِدُونِ رِجْلَيَّ وَقَدَمَيَّ
Leyse mumkinen en emşiye ev ecriye ev ezhebe ilâ mekânin bi dûni ricleyye ve kademeyye
Bacaklarım ve ayaklarım olmadan yürümem (veya) koşmam (veya) bir yere gitmem mümkün değildir.

لَيْسَ مُمَكِّنًا أَنْ تَرَى بِدُونِ عَيْنَيْكِ
Leyse mumkinen en teray bi dûni ayneyki
Gözlerin olmadan görmem mümkün değil (bu cümle, bir bayana söyleniyor)

Kaynak:

İstanbul Üniversitesi emekli okutmanı Mustafa Seçkin'in derslerinde tuttuğum notlardan derlemedir. Mustafa Seçkin hakkında bilgi için tıklayınız:

http://www.istanbul.edu.tr/edebiyat/bolum_sayfasi/dogudilleri/emektar_hocalar.htm

<http://www.istanbuldakianadolu.com/istanbul/fethi-gemuhluoglunu-mustafa-seckinle-tanimak/>

Hazırlayan: Enise Sema Gonca

Haziran - 2011

araphocam@yahoo.com

Tüm dosyalar için tıklayın:

<http://www.materyal.org.tr/arapca/dosyalar.php?uk=380000>